

Suad Balić

UMJERENOST U PRAKTICIRANJU IBADETA¹

Poslanik islama Muhammed, a.s., poslan je od Boga kako bi ljude podučio mudrosti i kako bi im olakšao njihov dunjalučki život u svakom pogledu. Muhammed, a.s., ukazujući na to da on nikako nije poslan da otežava ljudima, niti da ih opterećuje onim što ne mogu podnijeti, kaže: “Allah me zaista nije poslao da budem grub niti da otežavam, već da podučavam i olakšavam” (Muslim). Kada god bi podučavao svoje drugove, upozoravao ih je da ne pretjeruju u vjeri niti u prakticiranju vjerskih propisa i ibadeta, jer to je upravo bilo razlogom propasti prijašnjih naroda, pa bi im govorio: “Čuvajte se pretjerivanja u vjeri, zaista je one prije vas upropastilo to što su pretjerali u vjeri” (Ibn Madže). Također bi govorio: “Olakšavajte, a ne otežavajte i obveseljavajte, a nemojte rastjerivati” (Buhari i Muslim). Umjerenost je pojam koji svoje uporište crpi iz Kur’ana, gdje Uzvišeni Allah kaže: *Mi smo vas učinili ummetom, narodom srednjeg puta ili umjerenosti* (El-Bekare, 143). Allah dž.š., u suri Hud u 112. ajetu obraća se Muhammedu, a.s., pa kaže: *Ti idi Pravim putem, kao što ti je naređeno, i nek’ tako postupe i vjernici koji su uz tebe, i ne pretjerujte, jer On dobro vidi ono što radite.*

Vjera islam vjera je srednjeg puta, umjerena vjera, i svi propisi koje donosi i ljudima stavlja kao obavezu u skladu su s tolerancijom i umjerenosti, odnosno ljudskom sposobnosti i mogućnosti njihovog izvršavanja. U islamu ne možemo pronaći niti jedan ibadet koji je propisan a da za njega ne postoji određena olakšica za one koji ga teže podnose ili ga ne mogu izvršiti kako je prvobitno propisano. Tako u šerijatskom pravu možemo pronaći olakšice za one koji su bolesni da ibadete izvršavaju shodno trenutnom stanju i mogućnostima. Dozvoljeno im

¹ *Preporod*, 10/1092, 15. maj 2017, str. 54.

je da namaz obavljaju na neki od načina koji im zdravlje dozvoljava, sjedeći, ležeći ili u mislima. Post mogu odgoditi i napostiti kada im se popravi zdravstveno stanje i sl. Postoje olakšice koje se odnose i na putnike, musafire, žene trudnice, dojilje, osobe koje obavljaju teške fizičke poslove itd. Tako nema niti jednog ibadeta u islamu koji bi bio prenaporan, ili da ga ne može izvršiti svaki musliman i muslimanka shodno svom stanju i okolnostima u kojima se nalazi po raznim osnovama. Islam izbjegava pretjerivanje i krutost u vjeri i zbog toga što svako pretjerivanje na kraju za rezultat ima i nezadovoljstvo, prezasićenost ili trajno odustajanje od ibadeta. Pretjerivanje, pogotovo u dobrovoljnim ibadetima, može imati i određene posljedice i zanemarivanje drugih obaveza, što možemo zaključiti na osnovu predaje od Abdullaha b. Amra, koji je rekao: “Otac me oženio uglednom ženom. S vremena na vrijeme dolazio bi svojoj snahi i pitao: ‘Kako tvoj muž postupa s tobom?’ ‘Blago meni s mužem koji nije prišao mojoj prostirci, niti me potražio otkad sam došla kod njega.’ Pošto je ovo potrajalo, Abdullahov otac to spomenu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu on reče da mu dođe sa sinom. Abdullah kazuje: ‘Došao sam mu, pa me upitao: ‘Kako postiš?’ ‘Svaki dan’, odgovorio sam. Upitao je: ‘Kako često proučiš Kur’an?’ ‘Svaku noć’, odgovorio sam. Vjerovjesnik tada reče: ‘U svakom mjesecu posti tri dana i završi hatmu jednom mjesečno.’ ‘Mogu i više od toga.’ Vjerovjesnik tada reče: ‘Svake sedmice posti po tri dana.’ ‘Mogu i više od toga.’ Vjerovjesnik reče: ‘Nemoj postiti dva dana, a jedan dan posti.’ Rekao sam mu: ‘Mogu i više od toga.’ Vjerovjesnik tad reče: ‘Posti najbolji post, post Davuda. Jedan dan posti, drugi nemoj postiti. I završi hatmu jednom svakih sedam noći.’ Kaže Abdullah: ‘Kamo sreće da sam prihvatio olakšicu Poslanikovu jer sam ostario i oslabio.’” U drugoj predaji se kaže: Abdullah b. Amr je rekao: “Oženio me babo ženom iz plemena Kurejš. Nisam se zalagao oko nje zbog predanosti ibadetu: postu i namazu.” I zbog toga mu je Poslanik, a.s. sugerisao da bude umjeren u ibadetima, da mora ostaviti vremena i za izvršavanje bračnih dužnosti ukoliko želi da u potpunosti slijedi sunnet.

Također, postoji još jedan slučaj koji se dogodio u vrijeme Poslanika, a.s., kada su se sakupilatri čovjeka. Jedan je rekao: “Ja ću klanjati

cijelu noć”, drugi je rekao: “Ja ću postiti svakog dana”, a treći je rekao: “Ja se nikada neću ženiti”. Kad je ova vijest doprla do Poslanika, a.s., rekao je: “Šta je s ovim ljudima koji govore to i to? Ja postim i mrsim, klanjam noću i spavam, a i ženim se; svako ko se udalji od mog sunneta nije od nas” (Buhari i Muslim). Ili slučaj Muaza ibn Džebela, koji je nakon klanjanja za Poslanikom, s.a.v.s, išao svome narodu i predvodio ih u namazu. To je radio sve dok jedne prilike predvodeći noćni namaz, nije odužio pa se određeni broj ljudi povukao i nije klanjao. Nakon toga Poslanik, a.s., ukorio ga je i rekao: “Zar ćeš svojim postupcima dovesti ljude u iskušenje?” Odnosno, dovesti ih u iskušenje da će se ustegnuti od izvršavanja ibadeta u džematu. Poslanik, a.s. je tim povodom izrekao hadis: “Kada neko od vas klanja i predvodi namaz ljudima, neka skрати, odnosno neka ne odužuje, jer u džematu može biti ljudi koji su s određenim potrebama, iznemogli, stari. A, kada neko od vas klanja sam u svojoj kući, neka oduži koliko hoće.”

Ako bismo analizirali Poslanikove, a.s., postupke kada je bio u prilici birati između dvije ili više stvari, uvidjeli bismo da je uvijek birao ono što je bilo najlakše, najprikladnije ljudima, i preporučio je da se bira ono što je manja šteta za vjernika, osim ako se radilo o grijehu, a to bi zabranjivao.

U predaji koju bilježi Buhari, prenosi se od Poslanika, a.s., da je Allahu najdraža izvorna vjera, čista, umjerena, u kojoj se nalaze principi tolerantnosti. U hadisu koji prenosi h. Aiša, r.a., Muhammed, a.s., kaže: “Zaista je ova vjera lahka, pa ko god joj priđe sa žestinom, ona će ga nadvladati. Pokušavajte ići pravim putem, težite onome što je najbliže tome i obveseljavajte!” (Buharija i Muslim). Dakle, nema čovjeka koji nije pokušao strogo se vladati u vjeri a da ga vjera nije savladala. U vjeri treba tražiti umjerenost u svim stvarima, bez pretjerivanja ili zanemarivanja. Umjerenost u vjeri znači da čovjek ne pretjeruje pa da tako prekorači Allahove granice, dok, s druge strane, to znači da čovjek i ne posustane u vjeri toliko da ne izvršava ono što je Allah naredio i što je od sunneta. To znači, jasno treba razlikovati i napraviti granicu između onoga što je strogo naređeno, ili onoga što je preporučeno, te shodno tome i postupati.